

Λατινικό Συντακτικό

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

❖ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ - ΚΛΗΤΙΚΗ

- Υποκείμενο
- Κατηγορούμενο
- Ονοματικός Ομοιόπτωτος Προσδιορισμός
- Κλητική προσφώνηση [επιρρηματική χρήση της Κλητικής]

❖ ΓΕΝΙΚΗ

- Με Ουσιαστικό, Επίθετο, Ρήμα ή Ρηματικό Τύπο, Επίρρημα
 - Αναλυτικότερα

A.- Ονοματικός Ετερόπτωτος Προσδιορισμός

1.- Κτητική

- δηλώνει τη σχέση κτήτορος κτήματος [όπως και στην Ελληνική]

2.- Επεξηγηματική

- ως παράθεση ή επεξήγηση [με τα ονόματα nomen, vox, virtus κλπ]

3.- Διαιρετική

- με τις λέξεις tantum, plus, multum, minus, paulum, hoc, id, idem, nihil, quid, sat, satis, nimis, parum, eo, quo, ubi, ubinam, nusquam, tum, tunc, pridie, postridie.

4.- Ιδιότητας

- συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό ή αριθμητικό επίθετο. Συνήθως δηλώνει ηλικία, τάξη, μέγεθος, μέτρο, αξία, τρόπο.

5.- Αιτίας

- με τα επίθετα noxius, innoxius, sons, insons, reus, suspectus και άλλα που δηλώνουν ενοχή ή αθωότητα [ψυχικό πάθος].

6.- Υποκειμενική

- με αφηρημένα ουσιαστικά ή ρηματικούς τύπους στα οποία είναι υποκείμενο.

7.- Αντικειμενική

- με αφηρημένα ουσιαστικά ή ρηματικούς τύπους,
- με μετοχές ενεργητικού ενεστώτα μεταβατικών ρημάτων που έχουν θέση επιθέτων
- με επίθετα που έχουν τη σημασία της επιθυμίας, γνώσης, μνήμης, λήθης, συμμετοχής, αρχής, πλησμονής κ.α.

B.- Με Ρήματα ή Ρηματικούς Τύπους

1.- Αντικείμενο

- όσα δηλώνουν μνήμη, λήθη, ανάμνηση, επιθυμία κλπ.
- Τα ίδια συντάσσονται και με Αιτιατική που δηλώνει πράγμα.

2.- Αιτίας

- με απρόσωπα που δηλώνουν ψυχικό πάθος, όπως pudet, piget, raenitet, taedet, miseret κ.α.

3.- Εγκλήματος

- με δικαστικά [κατηγορία συγγενής με την προηγούμενη].

4.- Αξίας

- όσα δηλώνουν τιμή ή αξία, όπως: aestimo, facio, habeo, puto, emo, vendo, esse, interest, refert.
- Συνηθισμένες Γενικές της Αξίας είναι οι λέξεις: magni, tanti, pluris, maximi, permagni, tantidem, minoris, plurimi, parvi, quanti, nihili, minimi.

Γ.- Σύνταξη του interest και refert

- Με Γενική προσώπου [στην ερμηνεία δηλώνεται αιτιατική].
- Όταν δηλώνεται το πρόσωπο με προσωπική αντωνυμία, τότε έχουμε αφαιρετική θηλυκού γένους της κτητικής αντωνυμίας.
- Το ενδιαφέρον δηλώνεται και ως εξής: με απαρέμφατο, με πλάγια ερωτηματική πρόταση, με βουλευτική πρόταση, με ονομαστική ουδετέρου γένους της δεικτικής αντωνυμίας [τότε το ρήμα είναι προσωπικό].

❖ ΔΟΤΙΚΗ

- Με Ουσιαστικό, Επίθετο, Ρήμα ή Ρηματικό Τύπο, Επίρρημα
 - Αναλυτικότερα

A.- Ονοματικός Ετερόπτωτος Προσδιορισμός

- Αντικειμενική
 - ✓ με επίθετα που δηλώνουν φιλία, έχθρα, ωφέλεια, βλάβη, ισοτιμία, ομοιότητα, προσέγγιση, μείξη, ταυτότητα, αρμοδιότητα, συμφωνία.
 - ✓ με ουσιαστικά παράγωγα από επίθετα ή ρήματα.
 - ✓ με επιρρήματα παράγωγα επιθέτων.

B.- Με Ρήματα ή Ρηματικούς Τύπους

• Αντικείμενο

- ✓ Όσα έχουν σημασία φιλίας, έχθρας, αρμόζω, πρέπει, αναγγέλλω, στέλνω, δείχνω, δίνω, λέγω, φροντίζω, προστάζω.
- ✓ Τα ρήματα maledico, faveo, noceo, convenio, dico, mitto, narro, nuntio, persuadeo, caveo, ignosco, parco, pareo, studio.
- ✓ Τα σύνθετα με τις προθέσεις ab, ad, ante, cum, circum, de, ex, in, inter, ob, post, prae, sub, super και το μόριο - re - .

Γ.- Η Δοτική Προσωπική [σε αναλογία με την Ελληνική]

1.- Κτητική

- με τα ρήματα sum, absum, adsum
- και τις φράσεις nomen do, cognomen do.

2.- Χαριστική ή Αντιχαριστική

- με τα ρήματα vascō, nubo, studio και όσα έχουν τη σημασία χάριν του οποίου γίνεται κάτι [ή προς βλάβη όταν είναι αντιχαριστική].

3.- Ηθική

- με ρήματα ή φράσεις που σημαίνουν το πρόσωπο που ενδιαφέρεται.

4.- Αναφοράς

- με ρήματα που δηλώνουν την αναφορά του προσώπου [σπανίζει]

5.- Κρίνοντος Προσώπου

- με ρήματα που δηλώνουν την κρίση του προσώπου [σπανίζει]

6.- Ενεργούντος Προσώπου ή Ποιητικού Αιτίου

- με ρήματα που δηλώνουν την ενέργεια του προσώπου
- με ρήματα συντελικών χρόνων
- με γερονδιακό

Δ.- Η Δοτική του Σκοπού ή του Κατηγορουμένου [Κατηγορηματική]

- Με τα ρήματα accipere, addere, arcessere, accidere, dare, dicere, ducere, constituere, esee, habere, mittere, relinquere, tribuere, venire, vertere
- Είναι ενικού αριθμού. Βρίσκεται σχεδόν πάντα με άλλη δοτική μαζί, η οποία θα είναι χαριστική, αντιχαριστική ή έμμεσο αντικείμενο. Ερμηνεύεται με εμπρόθετο προσδιορισμό του σκοπού ή με τελική πρόταση.

❖ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

- Άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο
- Σύστοιχο αντικείμενο
- Επιρρηματική χρήση στο ουδέτερο γένος Επιθέτων/Αντωνυμιών
- Διπλή Αιτιατική [άμεσο αντικείμενο/κατηγορούμενο]
- Επιφώνημα
 - Αναλυτικότερα

A.- Με Ουσιαστικά, Επίθετα, Επιρρήματα

- Η χρήση αυτού του ετερόπτωτου προσδιορισμού είναι σπάνια.
- Η επιρρηματική αιτιατική προσδιορίζει ουδέτερο γένος επιθέτων ή αντωνυμιών

B.- Απόλυτα

- Είτε μόνη είτε με επιφώνημα σε αναφώνηση ή επίκληση, όταν υπάρχει έκφραση που δηλώνει πόνο ή έκπληξη.

Γ.- Με Ρήματα ή Ρηματικούς Τύπους

1.- Άμεσο Αντικείμενο

- Ενεργητικού μεταβατικού ρήματος ή της ίδιας σημασίας [ρήματα αμετάβατα που γίνονται μεταβατικά].
- Με ρήματα ψυχικού πάθους *doleo, lugeo, fleo, gemo, maereo, lamentor, queror, conqueror, indignor, miseror, mirror, horreo, fastidio* κ.α.
- Με Απρόσωπα *miseret, piget, pudet, paenitet, taedet, decet, dedecet* κ.α

2.- Σύστοιχο Αντικείμενο

- Με κάθε ρήμα ενεργητικό, παθητικό, μεταβατικό ή αμετάβατο
- Συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό που μπορεί να παραλείπεται το ουσιαστικό και το επίθετο να είναι αιτιατική ουδετέρου γένους.

3.- Επιρρηματικός Προσδιορισμός

- Αιτιατική ουδετέρου γένους επιθέτου ή αντωνυμίας

4.- Διπλή Αιτιατική [Αντικείμενο + Κατηγορούμενο]

- Με ρήματα κλητικά, προχειριστικά, με τη σημασία του κρίνω και ηγούμαι.

5.- Διπλή Αιτιατική [Αντικείμενο + Σύστοιχο Αντικείμενο]

- Με ρήματα μεταβατικά ή αμετάβατα που λαμβάνονται ως μεταβατικά.

6.- Διπλή Αιτιατική [Δύο Αντικείμενα]

- Με ρήματα που δηλώνουν αιτούμαι και παιδεύω/εκπαιδεύω.

❖ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ

➤ Με Ουσιαστικό, Επίθετο, Ρήμα ή Ρηματικό Τύπο, Επίρρημα

- Αναλυτικότερα

A.- Ονοματικός Ετερόπτωτος Προσδιορισμός

1.- Ιδιότητας

- Με ουσιαστικά και επιθετικό προσδιορισμό για να δηλωθεί μια παροδική κατάσταση ή σωματική ιδιότητα
- Σε διαρκή ιδιότητα χρησιμοποιείται η Γενική

2.- Αντικειμενική

- Με επίθετα που παράγονται από ρήματα + με αφαιρετική

3.- Αιτίας

- Με επίθετα ψυχικού πάθους *contentus, laetus, superbus, tristis, fessus, benevolus* κ.α.

4.- Αναφοράς

- Τα επίθετα *dingus, indignus*
- Επίθετα συγκριτικά
- Επιρρήματα με συγκριτική σημασία που δηλώνεται μέτρο ή διαφορά

5.- Ύλης

- Με ουσιαστικά ή επίθετα που δηλώνουν την ύλη

6.- Συγκριτική και ο Β΄ Όρος της Συγκρίσεως

- Απλή Αφαιρετική, όταν τα συγκρινόμενα είναι σε πτώση
- Με Απλή Αφαιρετική, όταν είναι αναφορική αντωνυμία
- Με *quam* και ομοιόπτωτα ή ομοιότροπα με τον α΄ όρο της συγκρίσεως
- Το *quam* δεν τίθεται με τα επίθετα *plus, amplius, minus, longius*, όταν η λέξη που ακολουθεί δηλώνει χρόνο, μέτρο, αριθμό.

B.- Με Ρήματα ή Ρηματικούς Τύπους

1.- Αντικείμενο

- Με ρήματα που δηλώνουν απομάκρυνση, χωρισμό, στέρηση, απαλλαγή, αποχή, εμπόδιο, προέλευση

2.- Οργανική ή του Οργάνου

- Δήλωση πράγματος, αθροίσματος προσώπων

3.- Τιμής ή Αξίας

- Συνήθως με τα ρήματα *vendo, veneo, emo, conduco, sto, sum* κ.α.

4.- Τρόπου

- Δηλώνεται ο τρόπος

5.- Συνοδείας

- Είναι συγγενής με την προηγούμενη
- Συνοδεύεται με την πρόθεση cum χωρίς επιθετικό προσδιορισμό

6.- Μέτρου ή Διαφοράς

- Συγγενής με τη Συγκριτική με τα ρήματα mallo, antecello, antepono, praesto, supero, antevenio κ.α.

7.- Αιτίας

- Με ρήματα που δηλώνουν ψυχικό πάθος

8.- Αναφοράς

- Με ρήματα που έχουν τη σημασία του μετρώ, κρίνω, διανέμω κ.α.

Γ.- Απόλυτα

- Νόθος Αφαιρετική Απόλυτη

Το φαινόμενο αυτό συμβαίνει:

- ✓ Όταν ένα πρόσωπο τίθεται απόλυτα σε σχέση με την άλλη πρόταση
- ✓ Όταν δεν υπάρχει μετοχή σε αφαιρετική πτώση, όπου το πρόσωπο θα είναι υποκείμενο αυτής της μετοχής.

Στη Λατινική δεν χρησιμοποιείται η μετοχή του ρήματος sum που να εννοείται. Στην ερμηνεία του φαινομένου χρησιμοποιείται η μετοχή του Ελληνικού βοηθητικού ρήματος « είμι »

- ✓ Όταν συνοδεύεται το πρόσωπο αυτό από ένα ουσιαστικό που έχει τη θέση του κατηγορουμένου και θα εκφράζει τάξη, ιδιότητα, αξίωμα, επάγγελμα

Σοφία Γ. Μεσίγκου – Γιώργος Ι. Κρικώνης

Φιλολογοί

Οκτώβριος 2017